

Sámi allaskuvla

Sámi University of Applied Sciences

OAHPPOPLÁNA

Davvisámegiela lohkanbadjeoahppu

30 oahppočuoggá

1. OAHPPOOVTTADAGA NAMMA

Davvisámegiela lohkanbadjeoahppu
Dárogillii: Nordsamisk semesteremne
Suomagillii: Pohjoissaamen lukukausiopinnot
Engelagillii: Semester Course in North Sami Language

2. OPPALAŠ DIEĐUT OAHPU BIRRA

Oahppoovttadaga koda: DSALB

Viidodat: 30 oahppočuoggá

Oahpu lágideapmi: Oahppu lágiduvo ollesáiggeoahppun ovttá lohkanbajis dahje oasseáiggeoahppun guovtti lohkanbajis. Oahpahus addojuvvo čoaggánemiin. Čoaggánemiid gaskkas studeanttat barget iešheanalis ja gulahallet gaskaneaset ja oahpaheddjiiguin luohká digitála oahppolanjas.

3. OAHPPOPROGRÁMMA GULLEVAŠVUOHTA

Oahppu addá gelbbolašvuoda lohkaohhtit sámegiela bachelorgráda dahje eará oahpuid Sámi allaskuvllas. Oahppu lea oassin bachelorgrádas, muhto ii čiekŋudanfágan, iige atte oahpahangelbbolašvuoda.

4. SISABEASSANGÁIBÁDUSAT

Ohcci galgá leat čađahan Sámi allaskuvlla sámegiela álgokursa 2 dahje vástideaddji oahpu eará oahppoásahusas. Jus lea eahpečielggas, man dási máhttu ohccis lea, de Sámi allaskuvla lágida ohccái giellageahččaleami.

5. OAHPAHUSGIELLA

Davvisámegiella.

6. SISDOALLU

Oahpu ulbmilin lea ahte studeanta háhká nu buori čálalaš ja njálmmálaš sámegiela máhtu, ja sámegiela teorehtalaš máhtu, ahte sáhtta oahpu maŋŋil álgit allaskuvlla- ja universitehtadási fágaoahpuide. Davvisámegiela lohkanbadjeoahpus studeanta oahpásnuvvá sámegiela giellaoahpa vuodđoáššiide. Teakstalohkama bokte son oahpásnuvvá sámi čáppagirjjálašvuhtii ja áššeteavsttaide ja nanne iežas praktihkalaš ja teorehtalaš giellamáhtu.

Giellaoahppa

- oahpásnuvvat sátneluohkáide, sojahanluohkáide ja sátneráhkadeapmái
- oahpásnuvvat cealkkatiippaide, váldo- ja oalgecealkagiidda, cealkkalahtuide ja cealkkačoavdimii

Teakstalohkan

- guorahallat čáppagirjjálaš ja áššeteavsttaid sihke giela ja sisdoalu dáfus

Geavatlaš giellageavaheapmi

- hárjehallat ságastallat beaivválaš ja fágalaš áššiid birra
- hárjehallat ovdanbuktit bargguid njálmmálaččat
- hárjehallat čállit iešguđetlágan teavsttaid
- oahpásnuvvat hupmangiela ja čállingiela erohusaide
- oahpásnuvvat giellagáhttema vuodđoáššiide

7. OAHPPANJOKSOSAT

Máhttu ja diehtu

Studeanta

- dovdá vearbaid ja nomeniid sojahanvuogádaga
- dovdá sátneráhkadeami válđoáššiid
- dovdá cealkkačoavdima válđoáššiid
- diehtá guovddáš sámi girječálliid ja sin deháleamos teavsttaid

Gálggat

Studeanta

- máhtta hupmat njuovžilit sihke beaivválaš ja muhtun fágalaš áššiid birra
- ipmirda sihke iežas guovllu ja davvisámegiela válđohupmanguovlluid suopmaniid
- máhtta lohkat njuovžilit čáppagirjjálašvuoda teavsttaid ja áššeteavsttaid
- máhtta čállit čoahkkáigeasu čáppagirjjálaš teavsttas dahje áššeteavsttas, maid lea lohkan dahje gullan
- máhtta analyseret álkes sátnehámiid
- máhtta čoavdit álkes cealkagiid
- máhtta čilget njuovžilit iežas sániiguin dakkár čáppagirjjálaš dahje áššeteavstta sisdoalu, maid lea lohkan dahje gullan

Oppalaš gelbbolašvuoha

Studeanta

- máhtta atnit sámegiela mánnggalágan diliin sihke njálmmálaččat ja čálalaččat
- ipmirda mánnggalágan njálmmálaš ja čálalaš teavsttaid
- máhtta giellaoahpa vuodđoáššiid
- dovdá sámi girjjálašvuodahistorjjá válđoáššiid

8. OAHPAHAN- JA OAHPPANVUOGIT

Logaldallamat, njálmmálaš ja čálalaš hárjehusat, joavkobarggut, geatnegahtton barggut.

9. GÁIBÁDUSAT BEASSAT EKSÁMENII

Studeanta galgá leat ožžon dohkkehuvvot 20 geatnegahtton barggu (čállošiid, hárjehusaid ja/dahje eará čálalaš ja njálmmálaš bargguid) ovdal go beassá eksámenii. Geatnegahtton bargguid fáttát ja áigemearit sohppojuvvojit fágaoahpaheddjiiguin.

10. EKSÁMEN

Eksámenis leat guokte oasi: čálalaš ja njálmmálaš oassi. Guđa (6) diimmu čálalaš eksámenis iskojuvvojit kandidáhta čálalaš giellamáhttu, čálalaš giela ipmárdus ja máhttu lohkanmeari birra. Njálmmálaš eksámenis iskojuvvojit kandidáhta njálmmálaš giellamáhttu, njálmmálaš giela ipmárdus ja máhttu lohkanmeari birra. Njálmmálaš eksámen bistá sullii 30 minuhta. Čálalaš eksámen galgá leat dohkkehuvvon ovdal go studeanta beassá njálmmálaš eksámenii. Čálalaš eksámen deaddá $\frac{2}{3}$ ja njálmmálaš eksámen $\frac{1}{3}$ loahpalaš árvosánis.

Eksámenat árvvoštallojuvvojit ECTS-vuogádaga mielde, mas A lea buoremus árvosátni ja E lea vuolimus ceavzinárvosátni. F-árvosátni mearkkaša, ahte ii leat ceavzán.

11. LEA GO PRIVATISTTAIN VEJOLAŠ VÁLDIT DÁN OAHPU?

Ii leat.

12. KVALITEHTASIHKKARASTIN

Čujuhuvvo SA kvalitehtasihkkarastinvuogádahkii ja dasa makkár vejolašvuodát ja geatnegasvuodát studeanttain lea árvvoštallat Sámi allaskuvlla oahppofálaldagaid ja bálvalusaid kvalitehta.

Studeantadásis oahppu árvvoštallojuvvo evaluerenčoahkkimis, ja studeanttat devdet árvvoštallanskovi oahpu loahpahettiin. Ásahusdásis oahppu árvvoštallojuvvo studeantaárvvoštallamiid, eksámenraporttaid, sensorraporttaid ja fágareportta vuodul.

13. LOHKANMEARRI

Lohkanmearri lea sullii 1000 siiddu.

Giella

Eira, Inger Marie Gaup & Palismaa, Maaren (2014): *Hás čálát! Sámegiela veahkkegirjjáš*. Iđut. (143 s.)

Pope, Kirsten & Sárá, Máret (2012): *Eatnigiella. Giellaoahpu váldogirji* s. 19–38, 187–229. 2. hápmi, 3. deaddileapmi. Kárášjohka: Davvi Girji. (56 s.)

Nickel, Klaus Peter & Sammallahti, Pekka (2011): *Nordsamisk grammatikk* s. 539–540, 662–671. Kárášjohka: Davvi Girji. (12 s.)

Ijäs, Johanna & Turi, Else R. (2009): *Sánit teakstan. Cealkkaoahppa ja giellagáhtten*. Gielas gillii, mielas millii 7. Kárášjohka: Davvi Girji. (64 s.)

Jernsletten, Per (1998): *Hála ja čále ná. Njálmmálaš ja čálalaš giellageavaheapmi*. Gielas gillii, mielas millii 5. Kárášjohka: Davvi Girji. (130 s.)

Čáppagirjjálašvuotta

Larsen, Anders (1912 [2013]): *Beaiveálgu* s. 7–69. Kárášjohka: ČálliidLágádus. (62 s.)

Eira, Inga Ravna (2012): *Gilši – Skilful. Badjejazz Juoiganpoesiija* (CD-skearru). (12 s.)
Guovdageaidnu: DAT.

Gaup, Ellen Anne Sara (2011): *Niillas ja báktestálu noaidelávži*. Kárášjohka: Davvi Girji. (106 s.)

Huuva, Rose-Marie & Tapio, Inghilda & Marainen, Thomas & Marainen Simon (2007): *Viidát – divttat Sámis* s. 14 – 189. Stockholm: Podium. (173s.)

Valkeapää, Nils-Aslak (1985): *Ruoktu váimmus -dikta. – Valkeapää, Nils-Aslak: Ruoktu váimmus*. Guovdageaidnu: DAT. (10 s.)

Oskal, Sara Margrethe (2010): *Dál ja dalle. – Oskal, Sara Margrethe & Vest, Jovnna-Ánde & Eira, Inga Ravna & Nystad, Ritva: Dál ja dalle* s. 7–26. Kárášjohka: Davvi Girji. (20 s.)

Vest, Jovnna-Ánde (1992): *Čáhcegáddái nohká boazobálggis* s. 78–87. Kárášjohka: Davvi Girji. (10 s.)

Sara, Máret Anne (2013): *Ilmmiid gaskkas* s. 31–36. Guovdageaidnu: DAT. (7 s.)

Eriksen, Kati (2006): *Álgoálbmoteadni; Etnostreassa; Okta álbmot. – Solbakk, John Trygve* (doaim.): *Sátneuojit*. Kárášjohka: ČálliidLágádus ja NRK Sámi Radio s. 38–43. (6 s.)

Helander, Nils Øivind (2006): 1.; 2.; 3.; 4.; 5. – Solbakk, John Trygve (doaim.): *Sátneuojit*. Kárášjohka: ČálliidLágádus ja NRK Sámi Radio s. 55–64. (10 s.)

Saba, Isak (1906): *Sámi soga lávlla*.

http://www.samediggi.fi/index.php?option=com_content&task=view&id=198&Itemid=240&lang=davvi (18.9.2012) (1 s.)

Buljo, Karen Marie Eira (1994): *Goađástallan ja luonduávdnasat* s. 32. Guovdageaidnu: Sámi Oahpahusráđđi. (1 s.)

- Gaup, Káren Elle (2001): *Girjjo-Gárjjo. Muitalusat, máidnasat, sátnevádjaset, árvádušat ja diiddat* s. 133–138. Kárášjohka: Davvi Girji. (4 s.)
- Turi, Johan (1910 [2010]): *Muitalus sámiiid birra* s. 118–120. Kárášjohka: ČálliidLágádus. (3 s.)
- Sara, Nils M. (2002): *Movt áigi lea rievdan* s. 37–40. Kárášjohka: Davvi Girji. (4 s.)
- Vuolab, Kerttu 2002: Mii máinnasteaddjiid manisboahhtit. – *Stálu ja gufihttariid máilbmi*. Sámi musea Siidda mánáid siiddut Interneahtas.
http://www.siida.fi/maahisweb/sapmi/sa_tieto_kertoijen.html (18.9.2012) (9 s.)
- Gaski, Harald & Solbakk, Aage (doaim.) (2003): *Joddi lea buoret go oru – sámii sátnevádjaset vejolaš mearkkašupmi otna*. Kárášjohka: ČálliidLágádus. (20 s.)

Áššeteavsttat

- Gaski, Harald (1998): *Čálagovat. Sámi girjjálašvuodahistorjá*. Gielas gillii, mielas millii 8. Kárášjohka: Davvi Girji. (69 s.)
- Rasmussen, Torkel (1998): *Sámi guovttegielatvuohhta*. Gielas gillii, mielas millii 9. Kárášjohka: Davvi Girji. (47 s.)
- Helander, Kaisa Rautio (2011): Sámi báikenamat, váttdi relašuvnnat ja representašuvdna. – *Sámi dieđalaš áigečála* 1/2011 s. 19–41. (22 s.) <http://site.uit.no/aigecala/>
- Hirvonen, Vuokko (2011 ja 2012): "Muitalus sámii eatnama dovdameahhtun elliid birra" – girječálli Johan Turi kolonialismma geavadiid árvvoštallin. – *Sámi dieđalaš áigečála* 2/2011 ja 1/2012 s. 7–24. (17 s.) <http://site.uit.no/aigecala/>
- Skaltje, Mai Lis (2005): Sámiid árbevirolaš máhttu, diehtu ja vierut. – *Sámi* 2/2005 s. 27–32. (6 s.) <http://www.samifaga.org/govat/doc/samis2.pdf>
- Gaski, Harald (2005): Čáppa vai fága? – muhtun čuoggát fágagirječállima historjái. – *Sámi* 1/2005 s. 5–8. (4 s.) <http://www.samifaga.org/web/index.php?sladja=40&giella1=sam>
- Svane, Ann-Britt Olsen (2005): Sámegeiel girjjit – čihkkon vai almmuhuvvon dokumeanttat? – *Sámi* 1/2005 s. 10–12. (3 s.)
<http://www.samifaga.org/web/index.php?sladja=40&giella1=sam>

Lohkanmearrái gullet maid hárbjehusat ja eará materiála, mii adnojuvvo oahpahasas.

Veahkkeneavvut

- Pope, Kirsten & Sára, Máret (2012): *Eatnigiella. Giellaoahpu váldogirji*. 2. hápmi, 3. deaddileapmi. Kárášjohka: Davvi Girji.
- Sámi-dáru-sámi sátnegirji. Samisk-norsk-samisk ordbok*. (2003). Kárášjohka: Davvi Girji.
- Svonni, Mikael (2012): *Davvisámi-ruođa, ruođa-davvisámi sátnegirji. Nordsamisk-svensk, svensk-nordsamisk ordbok*. Kárášjohka: ČálliidLágádus.
- Sammallahti, Pekka (1993): *Sámi-suoma-sámi sátnegirji. Saamelais-suomalais-saamelainen sanakirja*. Ohcejohka: Girjegiisá.
- Sammallahti, Pekka & Nickel, Klaus Peter (2006): *Sámi-duiskka sátnegirji. Deutsch-saamisches Wörterbuch*. Karasjok: Davvi Girji.
- Nickel, Klaus Peter & Sammallahti, Pekka (2008): *Duiskka-sámi sátnegirji. Saamisch-deutsches Wörterbuch*. Karasjok: Davvi Girji.
- Nickel, Klaus Peter & Sammallahti, Pekka (2011): *Nordsamisk grammatikk*. Kárášjohka: Davvi Girji.
- Magga, Ole Henrik (1980): *Giellaoahppa. Jietna-, hápmi- ja cealkkaoahppa oanehaččat čilgejuvvon*. Dieđut 3/1980. Guovdageaidnu: Sámi Instituhtta.
- Oahpa!* Romsa: UIt Norgga ártalaš universitehta. <http://oahpa.no/> (9.12.2014)